

Fire levende bud på friheden

15-03-2022 Af: *Søren Høgh Ipland* Ⓞ 2 MIN.

I sin nye bog, 'Frihedens ild', væver den tyske forfatter Wolfram Eilenberger en fælles fortælling sammen af fire filosofers liv i perioden 1933-45: Hannah Arendt, Simone Weil, Ayn Rand og Simone de Beauvoir.

Foto: The Granger Collection, Bridgeman Art Library, Leonard McCombe, David E. Scherman/Shutterstock/Ritzau Scanpix

Den tyske bestsellerforfatter Wolfram Eilenberger fletter fire af det 20. århundredes vigtigste tænkeres liv og dybt forskellige livssyn sammen i en medrivende bog om, hvordan vi kan leve frit, og hvad det indebærer.

Da jeg studerede idéhistorie på universitetet, sagde man, halvt i spøg, at filosofihistorien ikke var meget mere end fodnoter til Platon, som allerede i det antikke Grækenland var kommet omkring det væsentligste.

Med 'Frihedens ild' frisk i hukommelsen fristes man til at sige noget lignende om bogens fire hovedpersoner. Filosoferne Simone de Beauvoir, Ayn Rand, Simone Weil og Hannah Arendt kommer nemlig i den grad godt ud i hjørnerne i deres undersøgelse af det moderne menneskes plads i samfundet.

'Frihedens ild' er skrevet af den formidable tyske fortæller Wolfram Eilenberger. Det gennemgående trick i hans bøger, som gerne ender på bestsellerlisterne i Tyskland, er at flette hovedpersonernes liv og levned sammen på kryds og tværs i en frisk blanding af fagstof og levende biografi. Den her bog hører ikke til på en støvet antikvariatshylde. Den er åben og medrivende; den vil sine læsere.

Af og til mærker man, at vi har at gøre med en oversættelse fra det tyske. Det vil sige, at man visse steder skal holde tungen lige i munden for at følge de lange sætninger med deres mange led og omvendte ordstillinger.

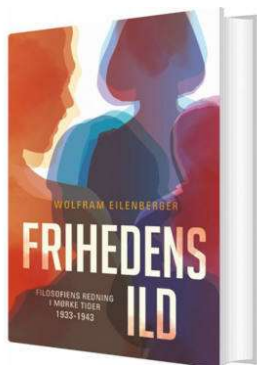
Men indholdet funkler.

En mørk tid fuld af spørgsmål

Vi møder de fire filosoffer i 1933, mens de alle er i 20'erne og forsøger at finde deres plads i verden – som tænkere og som mennesker.

Vi er fluen på væggen i de Beauvoirs trekantsdramatiske forhold til

Jean-Paul Sartre, hvis voksende skygge hun i stigende grad ønsker at filosofere sig ud af. Vi overværer den ualmindeligt stivnakkede Rands krig mod, ja, det meste af sin omverden. Vi følger den identitetsfrarøvede Arendt på flugt fra nazisterne. Og så belønnes vi med uforglemmelige anekdoter om Weil, der må være truppens mest kulørte og radikale karakter.

Wolfram Eilenberger: 'Frihedens ild', Forlaget Klim, 2021

Bogens tidsramme, 1933-1943, er som bekendt en mørk periode. Mens Europa smuldrer for øjnene af vores hovedpersoner, spirer deres verdensanskuelser frem. Det er en tid, hvor der er flere spørgsmål end svar, og det er gødning for de originale analyser.

Weil tolkede fascismen som en sygdom med rod i samfundets åndløse egoisme, der skulle kureres med ubetinget selvopofrelse og næstekærlighed.

For Rand var det stik modsat sådan, at nazismen opstod, fordi kollektivismens slavemoral fik lov at tage overhånd. Totalitarismen kan slet ikke slå rødder, mente hun, hvis sund egoisme får lov at blomstre. Det gode samfund hviler på skuldrene af de få individer, som faktisk har handlekraft.

Helt omvendt igen kom Arendt frem til, at vores moralske natur må have grund i taknemmeligheden over, at de andre mennesker eksisterer – at vi netop kun kan være noget i mødet med de andre.

Svar til endnu en mørk tid

Virkeligheden er som bekendt ikke altid nem at fiksere. Derfor er det en fornøjelse at have spændet mellem de fire filosofers forskelligartede verdensanskuelser at bevæge sig rundt i. Særligt når det præsenteres så indlevende, som Eilenberger lykkes med.

Der er relevant tankegods til vores tid, hvor autokratiske tendenser ulmer flere steder i verden, og hvor en flerårig pandemi har spillet os ud mod hinanden i kampen mellem individuelle rettigheder og samfundssind.

Jeg tror, at der findes svar i denne bog. Varm anbefaling.

Læs den, hvis du kan lide:

- Simone de Beauvoir 'Det andet køn'
- Simone Weil 'Personen og det hellige'
- Ayn Rand 'Og verden skælvede'
- Hannah Arendt 'Menneskets vilkår'